

ДО ПИТАННЯ СУТНОСТІ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Віталій Миколайович ЗАГИКА,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

З початком реформації сектору безпеки і оборони України все частіше на практичному та науковому рівнях виникає дискусія з приводу територіальної оборони. Наразі зміст даного терміну не має належної доктринальної визначеності та законодавчого виразу, через що правове регулювання територіальної оборони суттєво обмежено.

Слід відмітити, що термін «територіальна оборона» характеризується особливим змістовним навантаженням. З метою здійснення більш ґрунтовного аналізу категорії, що ним описується, доцільно виділити складові елементи зазначеного поняття. Термін можна умовно поділити на два окремі слова, кожне з яких має власний зміст, а саме: «територіальний» і «оборона». Останнє поняття часто ототожнюють або плутають із такими словами як «захист» та «охорона», що є, на наш погляд, грубою помилкою, адже змістовне навантаження усіх представлених слів є досить різним. Дійсно, з положень тлумачних словників сучасної української мови виходить, що останні два терміни мають схожу дефініцію. Зокрема, «захист», визначається як заступництво, охорона чи підтримка [1, с. 379]. Поняття «охорона», відповідно до Великого тлумачного словника сучасної української мови, вживається у значенні оберігати від небезпеки кого-, що-небудь, забезпечувати від загрози нападу, замаху; стояти на варті біля кого-, чого-небудь; вартувати, стерегти; забезпечувати, гарантувати недоторканність кого-, чого-небудь; оберігати від руйнування, знищення, завдання шкоди; захищати від чого-небудь, тощо [2, с. 870].

На думку Ю. П. Битяка, оборона України — це комплекс політичних, економічних, екологічних, воєнних, соціальних і правових заходів щодо забезпечення незалежності, територіальної цілісності, захисту інтересів держави і мирного життя народу України [3, с. 468].

Другою частиною терміну «територіальна оборона» виступає слово «територіальний», яке характеризується власним змістовним навантаженням. Відповідно до тлумачних словників, останнє пояснюється як зв'язок із певною територією або конкретним місцем [4, с. 86]. У правовому полі існує велика кількість інститутів та явищ, особливість яких підкреслено обмеженістю їх дії певною ділянкою місцевості. Сюди можна віднести такі терміни як «територіальна цілісність», «територіальна підсудність», «адміністративно-територіальна одиниця», тощо.

Зміст територіальної оборони також окреслював у своїх дослідженнях І. А. Райнін, який наголошує, що територіальна оборона є багатогранною, загальнодержавною системою воєнних, політичних, економічних і спеціальних заходів, які потребують правового регулювання, зокрема, щодо:

- визначення завдань територіальної оборони, у тому числі спеціальних;
- визначення організаційних основ територіальної оборони, заходів з підготовки та ведення територіальної оборони;
- визначення повноважень у сфері територіальної оборони органів управління територіальною обороною, інших органів державної влади, місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій у визначеній сфері законодавчого регулювання;
- створення та визначення організаційно-правових основ сил резерву територіальної оборони, необхідних для виконання завдань територіальної оборони;
- фінансового та матеріально-технічного забезпечення територіальної оборони [5, с. 100].

Водночас згідно з базовим у досліджуваній сфері нормативно-правовим актом – Законом України «Про основи національного спротиву» територіальна оборона визначається як «система загальнодержавних, воєнних і спеціальних заходів, що здійснюються у мирний час та в особливий період з метою протидії воєнним загрозам, а також для надання допомоги у захисті населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від надзвичайних ситуацій» [6].

Таким чином, територія виступає надзвичайно важливим фактором, що значною мірою обумовлює рівень та темпи розвитку як країни в цілому, так і її окремих регіонів, що, у свою чергу, впливає на благополуччя і стабільність держави, а також її світову конкурентоспроможність. Так, територіальна оборона як одна із сфер національного інтересу виступає системним елементом національної безпеки України.

Список використаних джерел:

1. Білодід І. Словник української мови: в 11 томах. Том 3. 1972. Київ: Наукова думка, 879 с.
2. Бусел В. Т. Великий тлумачний словник сучасної української мови (з дод. і допов.) / Уклад. і голов. ред. В. Т. Бусел. Київ; Ірпінь: ВТФ «Перун», 2005. 1728 с.
3. Битяк Ю. П., Гаращук В. М., Дьяченко О. В. та ін. Адміністративне право України: підручник / за ред. Ю. П. Битяка. Київ: Юрінком Інтер, 2006. 544 с.
4. Білодід І. Словник української мови: в 11 томах. Том 10. Київ: Наукова думка, 1979. 860 с.
5. Райнін І.А. Особливості територіальної оборони в умовах гібридної війни. *Європейські перспективи*. 2015. № 6. С. 99–102.
6. Про основи національного спротиву: Закон України від 16.07.2021 № 1702-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2021. № 41. Ст. 339.